

Цитування:

Столяренко, Ол. В., & Столяренко, О. В. (2025). Розвиток загальних компетенцій фахівців: національні особливості та глобальні виклики. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2(28), 35–45. [https://doi.org/10.35387/od.2\(28\).2025.35-45](https://doi.org/10.35387/od.2(28).2025.35-45)

УДК 378.046

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(28\).2025.35-45](https://doi.org/10.35387/od.2(28).2025.35-45)

**РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ:
НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ**

Столяренко Олена Вікторівна

– доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки і
освітнього менеджменту
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

*Stoliarenko Olena – Doctor of
Pedagogical Sciences, Professor
of the Department of Pedagogy
and Educational Management at
Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynskyi
State Pedagogical University*

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1899-8089>

E-mail: olena-best@ukr.net

Столяренко Оксана Василівна

– кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
іноземних мов Вінницького
національного технічного
університету

*Stoliarenko Oksana – Candidate
of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the
Department of Foreign Languages,
Vinnytsia National Technical
University*

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7080-0626>

E-mail: oksanny-81@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена дослідженню національних особливостей та глобальних викликів у процесі формування та розвитку цих компетенцій в українському освітньому та професійному просторі. У статті обґрунтовується актуальність дослідження у контексті євроінтеграції України та необхідності адаптації до глобальних стандартів, наголошуючи на впливі національних чинників, таких як історичний контекст, соціокультурні особливості та поточний стан освітньої системи. Недооцінка ролі загальних компетенцій може призвести до неконкурентоспроможності випускників на ринку праці та гальмування суспільного прогресу. Висвітлюється внесок зарубіжних і вітчизняних науковців у вивчення компетентнісного підходу. Відзначається, що, попри значну кількість праць, питання

Публікація розміщена на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CCBY4.0), що дозволяє вільне використання з обов'язковим зазначенням авторства та джерела.

© Столяренко Ол. В., & Столяренко О. В., 2025

інтеграції загальних компетенцій у вітчизняну систему освіти з урахуванням її національних особливостей і глобальних викликів залишаються недостатньо дослідженими. Авторами статті розкрито сутність та класифікацію загальних компетенцій (когнітивних, соціальних, самоменеджментних, цифрових). Детально проаналізовано національні особливості їхнього розвитку в Україні, що включають вплив історичної спадщини, стан освітньої системи, динаміку ринку праці, соціокультурні чинники та значні корективи, внесені повномасштабною війною, яка, з одного боку, прискорила розвиток адаптивності та стресостійкості, а з іншого – поставила нові виклики щодо психологічної стійкості. Розглядаються ключові глобальні виклики, такі як цифрова трансформація (штучний інтелект, автоматизація), глобалізація та міжкультурна взаємодія, зміни на ринку праці, екологічні та соціальні проблеми, а також зростаюча необхідність навчання впродовж життя (*lifelong learning*). Визначаються перспективні напрями розвитку загальних компетенцій в Україні, що включають модернізацію освітніх програм, цілеспрямовану підготовку педагогічних кадрів, посилення взаємодії з роботодавцями, розробку ефективних систем оцінювання та зворотного зв'язку, формування культури саморозвитку та акцент на психологічній підтримці й розвитку стійкості. Підкреслюється, що ефективний розвиток загальних компетенцій вимагає комплексної стратегії, яка враховує як національні особливості, так і глобальні виклики. Окреслюються подальші напрями досліджень.

Ключові слова: загальні компетенції; м'які навички; універсальні навички; професійна підготовка; вища освіта; навчання впродовж життя; компетентнісний підхід.

DEVELOPMENT OF GENERAL COMPETENCIES OF SPECIALISTS: NATIONAL FEATURES AND GLOBAL CHALLENGES

Abstract. *The article is dedicated to exploring the national features and global challenges in the process of forming and developing these competencies in the Ukrainian educational and professional space. The article substantiates the relevance of the study in the context of Ukraine's European integration and the need to adapt to global standards, emphasizing the impact of national factors such as historical context, sociocultural characteristics, and the current state of the educational system. Underestimating the role of general competencies can lead to the uncompetitiveness of graduates in the labor market and hinder societal progress. The contribution of both foreign and domestic scholars to the study of the competency-based approach is highlighted. It is noted that, despite the significant number of works, the issue of integrating general competencies into the Ukrainian education system, taking*

into account its national features and global challenges, remains insufficiently researched. The authors of the article reveal the essence and classification of general competencies (cognitive, social, self-management, digital). They detail the national characteristics of their development in Ukraine, which include the influence of historical heritage, the state of the educational system, labor market dynamics, sociocultural factors, and significant adjustments made by the full-scale war, which, on one hand, accelerated the development of adaptability and stress resistance, but on the other, posed new challenges regarding psychological resilience. Key global challenges are discussed, such as digital transformation (artificial intelligence, automation), globalization and intercultural interaction, changes in the labor market, environmental and social issues, as well as the increasing need for lifelong learning. Prospective directions for the development of general competencies in Ukraine are identified, including the modernization of educational programs, targeted training of pedagogical staff, strengthening interaction with employers, the development of effective assessment and feedback systems, the formation of a culture of self-development, and a focus on psychological support and resilience development. It is emphasized that effective development of general competencies requires a comprehensive strategy that considers both national features and global challenges. Further research directions are outlined.

Key words: *general competencies; soft skills; transferable skills; professional training; higher education; lifelong learning; competency-based approach.*

Постановка проблеми, її актуальність. Сучасний світ характеризується стрімкими змінами, глобалізацією, розвитком новітніх технологій та підвищенням вимог до фахівців у всіх галузях. У цих умовах успішність професійної діяльності визначається не лише глибокими предметними знаннями та навичками, а й наявністю так званих загальних компетенцій (soft skills, transferable skills). Ці компетенції, що включають критичне мислення, креативність, комунікативні навички, здатність до співпраці, адаптивність, емоційний інтелект, лідерство та інші, стають ключовими для ефективної самореалізації особистості та успішного функціонування суспільства.

Особливого значення набуває розвиток загальних компетенцій в Україні, яка перебуває у процесі євроінтеграції та адаптації до глобальних стандартів. Водночас, національні особливості, зокрема історичний контекст, соціокультурні чинники й стан освітньої системи, суттєво впливають на формування й розвиток цих компетенцій. Актуальність дослідження посилюється також викликами, пов'язаними з цифровою трансформацією, змінами на ринку праці та необхідністю формування фахівців, здатних до навчання впродовж усього життя. Недооцінка ролі загальних компетенцій або їхнє недостатнє формування може призвести

до неконкурентоспроможності випускників на ринку праці, зниження інноваційного потенціалу та загальмування суспільного прогресу.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Проблема розвитку загальних компетенцій є предметом активних досліджень як в Україні, так і за кордоном, що зумовлено динамікою глобального ринку праці та вимогами до фахівців XXI століття.

Зарубіжні науковці активно досліджують вплив цих навичок на економічний розвиток, кар'єрний успіх та соціальну адаптацію, підкреслюючи їхню незамінність у будь-якій професійній діяльності. Так, піонерські роботи Дж. Хекмана та Т. Кауца (Heckman & Kautz, 2012) надали вагомий доказ на користь ключової ролі «м'яких» навичок у здобутті успіху, спростовуючи давнє уявлення про їхню другорядність порівняно з когнітивними здібностями. Вони показали, що інвестиції у розвиток некогнітивних навичок, таких як наполегливість, самоконтроль та соціальна взаємодія, мають довгострокові позитивні ефекти на доходи, здоров'я та громадянську активність. М. Роблес (Robles, 2012), у свою чергу, узагальнив погляди керівників бізнесу на найважливіші «м'які» навички, виокремивши комунікацію, ввічливість, цілісність, міжособистісні навички, позитивне ставлення, професіоналізм, відповідальність, гнучкість, навички роботи в команді та етику. Ці дослідження стали фундаментальними для формування уявлень про сутність та важливість загальних компетенцій у бізнес-середовищі.

Особливого значення набувають систематичні звіти Світового економічного форуму (World Economic Forum), зокрема «Майбутнє робочих місць» (The Future of Jobs Report, 2023). Ці звіти не лише ідентифікують актуальні й перспективні навички, а й прогнозують зміни на ринку праці під впливом технологічних інновацій, геополітичних зрушень та екологічних викликів. За останніми даними, до топ-навичок майбутнього входять аналітичне та креативне мислення, стійкість, гнучкість, спритність, мотивація, самосвідомість, допитливість та навчання впродовж життя, надійність та увага до деталей, емоційний інтелект, технологічна грамотність, співпраця та лідерство. Наведені дані слугують своєрідним «орієнтиром» для освітніх систем усього світу щодо формування програм підготовки фахівців, які будуть конкурентоспроможними у динамічному глобальному середовищі. К. Шваб (Schwab, 2016), засновник і виконавчий голова Світового економічного форуму, у своїй роботі про Четверту промислову революцію також наголошує на тому, що «м'які» навички стануть ключовими для адаптації людини до світу, де рутинні операції будуть автоматизовані, а цінність людської праці зростатиме за рахунок її унікальних когнітивних та соціальних здібностей.

В українському науково-педагогічному дискурсі концептуалізація розвитку загальних компетентностей є об'єктом ґрунтовної рефлексії, що здійснюється як дослідниками, так і викладачами-практиками. Такий фокус відображає прагнення інтегрувати компетентнісний підхід в освітні практики, враховуючи стратегічні національні пріоритети й динаміку суспільних трансформацій. Наукові праці І. Княжевої (2022) містять результати аналізу специфіки компетентнісного підходу як методологічного орієнтира модернізації сучасної професійно-педагогічної освіти в Україні. У науковій публікації О. Сипченко, Л. Черкашиної, Н. Гарань (2019) проаналізовано шляхи формування загальних компетентностей майбутніх викладачів у контексті розвитку вищої педагогічної освіти України, а також розв'язання проблем підготовки викладацьких кадрів засобами інноваційних технологій. Дослідниками (Kaplinskyi, Stoliarenko, Berezyuk, Chumak & Hatezh, 2024) висвітлено значення розвитку креативності як ключової «м'якої» навички сучасних педагогів. Автори підкреслюють її роль у створенні інноваційних рішень, залученні студентів до змістовного навчання, аналізуючи стратегії формування творчих здібностей майбутніх учителів у нейропедагогічному середовищі на основі цілісного підходу.

Для нашого наукового пошуку практичний інтерес становить дослідження В. Ковтунця, С. Лондар, С. Мельника, Е. Кастель-Бранко (2021), в якому проаналізовано відповідність освітньої політики України потребам ринку праці, виявлено дисбаланс між рівнями освітніх кваліфікацій.

Незважаючи на значну кількість публікацій, які підтверджують важливість загальних компетенцій, залишаються малодослідженими питання інтеграції цих навичок у вітчизняну систему освіти з урахуванням її національних особливостей, таких як вплив пострадянської спадщини, воєнний стан, наслідки війни щодо психологічного стану населення. Недостатньо розробленими є й ефективні методики оцінювання цих компетенцій, їхнього впливу на професійний успіх в українському контексті, а також механізми взаємодії між освітніми закладами та роботодавцями для системного формування «м'яких» навичок, що відповідають актуальним потребам ринку праці. Подальші дослідження мають бути спрямовані на подолання цих прогалин, забезпечуючи більш цілісне та практико-орієнтоване розуміння розвитку загальних компетенцій в Україні.

Метою статті є теоретичне обґрунтування, аналіз національних особливостей і глобальних викликів у процесі розвитку загальних компетенцій фахівців, визначення перспективних напрямів їхнього формування в умовах сучасних суспільних трансформацій.

Методи дослідження. У дослідженні було використано комплекс методів, що забезпечив всебічний аналіз проблеми розвитку загальних компетенцій фахівців. Теоретичний аналіз, синтез та узагальнення наукової літератури, зокрема праць вітчизняних та зарубіжних науковців, дозволили розкрити сутність загальних компетенцій, класифікувати їх та

обґрунтувати актуальність їхнього формування в умовах сучасних суспільних трансформацій. Аналіз сучасних публікацій дозволив визначити малодосліджені аспекти проблеми, зокрема питання інтеграції загальних компетенцій в українську освітню систему та вплив на них унікальних національних чинників, таких як війна. Також було застосовано методи порівняння й зіставлення, що дало змогу виявити спільні та відмінні риси у підходах до розвитку компетенцій у різних країнах та визначити глобальні виклики, з якими стикається Україна. Метод прогнозування був використаний для окреслення перспективних напрямів розвитку загальних компетенцій та подальших досліджень, що є критично важливим для формування конкурентоспроможних фахівців у майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, загальні компетенції – це сукупність універсальних навичок, що не залежать від конкретної професійної сфери, але є необхідними для успішної діяльності в будь-якій галузі та ефективної взаємодії в суспільстві. Вони є «наскрізними» і застосовуються в різних контекстах. Різні дослідники пропонують власні класифікації цих компетенцій, проте більшість із них включають такі ключові групи (Robles, 2012):

- когнітивні компетенції: критичне мислення, вирішення проблем, креативність, аналітичне мислення, прийняття рішень;
- соціальні компетенції: комунікативні навички, співпраця, переговори, лідерство, емоційний інтелект;
- самоменеджментні компетенції: адаптивність, самоорганізація, управління часом, ініціативність, стійкість до стресу;
- цифрові компетенції: цифрова грамотність, здатність до роботи з інформацією, використання цифрових інструментів.

Розвиток загальних компетенцій в Україні має низку національних особливостей, що пов'язані з історичним, соціокультурним та освітнім контекстом. Насамперед, історична спадщина й менталітет України зумовили формування освітньої системи, яка тривалий час була зорієнтована переважно на передачу знань, розвиток вузькоспеціалізованих навичок. Такий підхід призвів до певної недооцінки важливості розвитку «м'яких» навичок, як-от креативність, ініціативність та критичне мислення, що не завжди заохочувалися у більш колективістському та директивному середовищі. Це безпосередньо вплинуло на систему освіти: попри реформи та впровадження компетентнісного підходу, значна частина навчальних програм все ще зберігає орієнтацію на предметну підготовку. Як наслідок, інтерактивні методи навчання, проектна діяльність та кейс-стаді, які ефективно сприяють формуванню загальних компетенцій, використовуються не повною мірою. Крім того, існує виклик щодо підготовки педагогічних кадрів, яким бракує необхідних методик для цілеспрямованого розвитку цих навичок у здобувачів вищої освіти та учнів.

Означені внутрішні особливості посилюються впливом ринку праці. Попри поступову адаптацію українського ринку до світових тенденцій, роботодавці нерідко недостатньо чітко формулюють вимоги до загальних компетентностей, зосереджуючись переважно на професійних навичках. Це, у свою чергу, не створює належних стимулів для закладів освіти щодо їхнього системного й комплексного розвитку. Додатково на формування окремих компетентностей впливають соціокультурні чинники. Так, схильність до ієрархічності може стримувати розвиток ініціативності та лідерських якостей, тоді як надмірна орієнтація на індивідуалізм іноді ускладнює формування ефективних навичок співпраці.

До ключових чинників, що визначають освітній та соціальний розвиток України, належить війна росії проти України та її наслідки. Повномасштабна війна суттєво трансформувала всі сфери життя, включно з освітою й ринком праці. З одного боку, кризові умови прискорили розвиток адаптивності, гнучкості, стресостійкості, здатності до швидкого прийняття рішень, що стало критично необхідним для функціонування суспільства. З іншого – війна актуалізувала безпрецедентні виклики щодо психологічної стійкості, емоційного інтелекту, навичок взаємодії в умовах кризи. Це зумовлює нагальну потребу у формуванні компетентностей, пов'язаних із резильєнтністю й посттравматичним зростанням (post-traumatic growth), які є визначальними для відновлення країни, збереження її людського капіталу.

Розвиток загальних компетентностей відбувається в умовах глобальних викликів, що потребує переосмислення пріоритетів освіти й підготовки фахівців. Цифрова трансформація – штучний інтелект (Palenski, Hills, Unnikrishnan, et al., 2024), автоматизація та цифровізація – витісняє рутинні завдання, підвищуючи попит на унікальні людські компетенції, які складно автоматизувати (креативність, критичне мислення, інноваційність, емоційний інтелект). Як зазначає К. Шваб (Schwab, 2016), сучасні фахівці мають бути готовими до постійного навчання й перекваліфікації, аби відповідати швидким технологічним змінам.

Водночас глобалізація й міжкультурна взаємодія стають нормою сучасного суспільного розвитку. Зростання взаємозалежності країн і культур вимагає від фахівців не лише адаптивності, а й здатності ефективно працювати в мультикультурних командах, розуміти та поважати культурні відмінності, а також володіти розвиненими навичками міжкультурної комунікації. Ці трансформації призводять до зрушень на ринку праці, який нині потребує фахівців, здатних не лише адаптуватися до нових умов, а й бути рушіями змін. Зростає попит на підприємницькі навички, здатність до самостійної організації праці й створення нових робочих місць, що вимагає ініціативності та проактивності.

Крім економічних і технологічних викликів, зростає усвідомлення екологічних, соціальних та інших проблем. Збільшення уваги до сталого розвитку, наслідків зміни клімату та соціальної відповідальності вимагає від фахівців не лише глибоких професійних знань, а й стійкості (Baatz,

Wirzberger, 2025), етичності мислення, здатності до вирішення складних глобальних проблем, формування відповідального ставлення до перспектив розвитку суспільства.

Усі ці виклики підкреслюють найважливішу тенденцію сучасності – необхідність навчання впродовж життя (Lifelong Learning). У світі, що стрімко змінюється, постійне оновлення знань і навичок стає не просто перевагою, а життєвою необхідністю. Розвиток здатності до самоосвіти й саморозвитку, швидкого опанування нової інформації є критично важливим для успішної кар'єри, особистісної самореалізації.

В Україні для ефективного розвитку загальних компетенцій необхідно враховувати як унікальні національні особливості, так і динаміку глобальних викликів. Такий інтегрований підхід зумовлює потребу в модернізації, системних трансформаціях освітньої та професійної сфер. Одним із ключових напрямів є осучаснення освітніх програм (Michel, & Traifeh, 2024). Це передбачає не просто включення, а й інтеграцію розвитку загальних компетенцій у навчальні плани на всіх рівнях освіти – від дошкільної до вищої й післядипломної. Така модернізація актуалізує доцільність активного впровадження інтерактивних методів навчання, проєктної діяльності, кейс-стаді, симуляційних та інших ігор (López-Serrano, McGowan, Moreno-Ger, et al., 2025), які сприяють не лише засвоєнню знань, а й розвитку та практичному застосуванню набутих навичок.

Паралельно з цим критично важливою є підготовка педагогічних кадрів. Необхідно розробляти й реалізовувати програми підвищення кваліфікації для викладачів, які були б спрямовані на сприяння оволодінню сучасними методиками викладання, удосконалення цифрової компетентності (Zhao, Pinto Llorente, Sánchez Gómez, 2021), професійної майстерності в цілому. Йдеться про впровадження підходів, що покликані сприяти розвитку загальних компетенцій здобувачів освіти, адже за відсутності підготовлених належним чином викладачів програмні зміни ризикують залишитися декларативними.

Ефективний розвиток компетенцій неможливий без тісної взаємодії з роботодавцями. Необхідно активізувати співпрацю закладів освіти з бізнесом та індустрією. Це дозволить чітко визначити актуальні потреби ринку праці щодо загальних компетенцій та оперативно адаптувати навчальні програми. Спільні проєкти, програми стажування, менторства забезпечать відповідність академічної підготовки реальним вимогам професійної діяльності.

Для контролю, вдосконалення процесу не менш важливими є оцінювання й зворотний зв'язок. Розробка ефективних інструментів для оцінювання рівня розвитку загальних компетенцій дозволить ідентифікувати сильні сторони студентів та зони для їхнього подальшого розвитку. Впровадження системного зворотного зв'язку для студентів і викладачів створить основу для вдосконалення освітнього процесу. Крім того, важливим завданням є формування культури навчання впродовж

життя. Поширення цих ідей, створення сприятливих умов для самостійного вдосконалення компетенцій через неформальну освіту, онлайн-курси й тренінги є ключовими для плекання фахівців, здатних до безперервного професійного й особистісного зростання.

Особливо важливого значення набуває психологічна підтримка, розвиток стійкості фахівців. З огляду на наслідки повномасштабної війни росії проти України, необхідно посилити увагу до розвитку здатності до адаптації у стресових умовах, навичок саморегуляції, психологічної стійкості, емоційного інтелекту. Формування й розвиток таких компетенцій є необхідною умовою для сталого розвитку суспільства, забезпечення результативної професійної діяльності як в умовах нестабільності й невизначеності, так і в період післявоєнного відновлення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Глобальні виклики перетворюють загальні компетенції на стратегічний універсальний ресурс майбутнього, що визначає конкурентоспроможність як окремих фахівців, так і суспільств у цілому. Отже, розвиток загальних компетенцій фахівців в Україні є не лише актуальним завданням, а й стратегічним чинником забезпечення національної стійкості та інтеграції у глобальний простір. Вони визначають здатність адаптуватися до кризових умов і водночас залишатися конкурентоспроможним на ринку праці. Аналіз українських освітніх реалій у контексті глобальних тенденцій засвідчує пріоритетність компетентнісного підходу в модернізації освітньої політики. Йдеться не про формальне оновлення програм, а про доцільність створення цілісної ефективної системи, яка інтегрує академічну підготовку з розвитком практико-орієнтованих компетенцій, забезпечує психологічну підтримку. Така модель освіти має спрямовуватися не лише на здобуття знань, формування умінь і навичок, а й здатності застосовувати їх у реальних професійних ситуаціях, а також має сприяти розвитку стійкості, інноваційності. Вона покликана забезпечити гармонійне поєднання інтелектуального, практичного й емоційного вимірів підготовки фахівців, що є особливо важливим для їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

Війна актуалізувала потребу у формуванні резильєнтності й посттравматичного зростання як складових професійного розвитку фахівців. Це вимагає нових методик, що інтегрують психологічну стійкість в освітній процес і роблять її невід'ємною частиною професійних компетенцій. Національна освітня система має не лише реагувати на ці процеси, а й випереджувати їх шляхом плекання професіоналів, здатних ефективно діяти в умовах постійних змін, інтегруватися у міжкультурне середовище, генерувати інноваційні рішення.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні та впровадженні конкретних методик розвитку загальних компетенцій для здобувачів закладів освіти різних рівнів; здійсненні емпіричних досліджень щодо впливу розвитку загальних компетенцій на професійний успіх українських фахівців, розробленні національних стандартів і показників для

їх оцінювання; вивченні впливу психологічних наслідків війни на формування загальних компетенцій й розробленні відповідних програм підтримки й розвитку.

Список використаних джерел

- Дуб, А.Р., & Дуб, Н.Є. (2021). Напрями підтримки розвитку професійно-технічної освіти в контексті сучасних і перспективних викликів ринку праці. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 11. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.11.34>
- Княжева, І.А. (2022). Компетентнісний підхід як домінанта сучасної професійно-педагогічної освіти в умовах євроінтеграції. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки*, Спецвипуск 1, 178–185. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.28>
- Ковтунець, В.В., Лондар, С.Л., Мельник, С.В., & Кастель-Бранко, Е. (2021). Вимоги ринку праці України до освіченості працівників. *Освітня аналітика України*, 4, 5–20. <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2021-4-5-20>
- Сипченко, О., Черкашина, Л., & Гарань, Н. (2019). Формування загальних компетентностей майбутніх викладачів засобами інноваційних технологій в освітньому середовищі ЗВО. У кн.: Гаврилова Л. (ред.). Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій: колективна монографія. Hameln: InterGING. 180–194. <https://doi.org/10.19221/978-3-946407-06-5>
- Baatz, J., & Wirzberger, M. (2025). Resilience as a professional competence: a new way towards healthy teachers?. *Social Psychology of Education*, 28, 56. <https://doi.org/10.1007/s11218-024-10010-8>
- Heckman, J.J., & Kautz, T. (2012). Hard evidence on soft skills. *Labour Economics*, 19(4), 451–464. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2012.05.014>
- Kaplinskyi, V., Stoliarenko, O., Stoliarenko, O., Berezyuk O., Chumak, M., & Hatezh, N. (2024). Developing Future Teachers' Creativity as a Crucial Element of Systemic Work in the Neuropedagogical Environment. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 16(3), 375–385. <https://doi.org/10.18662/rrem/16.3/898>
- López-Serrano, A., McGowan, N., & Moreno-Ger, P. et al. (2025). Teaching soft skills in higher education through serious games: validation of the Compete! gamification. *Smart Learn. Environ.* 12, 49 <https://doi.org/10.1186/s40561-025-00401-5>
- Michel, F., & Traifeh, H. (2024). Bridging the gap: Exploring challenges and recommendations for aligning higher education with future of work. In EDULEARN24 Proceedings. 5351–5360. <https://doi.org/10.21125/edulearn.2024.1307>
- Palenski, T., Hills, L., Unnikrishnan, S. et al. (2024). How AI Works: Reconfiguring Lifelong Learning. *Postdigital Science and Education*, 6, 1216–1239. <https://doi.org/10.1007/s42438-024-00496-y>

- Robles, M.M. (2012). Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*, 75(4), 453–465. <https://doi.org/10.1177/1080569912460400>
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. Crown Business. https://law.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0005/3385454/Schwab-The_Fourth_Industrial_Revolution_Klaus_S.pdf
- World Economic Forum. (2023). *The Future of Jobs Report – 2023*. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2023/>
- Zhao, Y, Pinto Llorente, A.M, Sánchez Gómez, M.C. (2021). Digital competence in higher education research: A systematic literature review. *Comput Educ.* 2021 Jul;168:104212. Epub 2021 Apr 8. PMID: 36568577; PMCID: PMC9759745. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104212>

References (translated and transliterated)

- Dub, A. R., & Dub, N. Ye. (2021). Napriamy pidtrymky rozvytku profesiino-tekhnichnoi osvity v konteksti suchasnykh i perspektyvnykh vyklykiv rynku pratsi [Areas of support for the development of vocational education in the context of current and future challenges of the labor market]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 11. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.11.34> [in Ukrainian].
- Kovtunets, V., Londar, S., Melnyk, S. & Castel-Branko, E. (2021). Vymohy rynku pratsi Ukrainy do osvichenosti pratsivnykiv [Requirements of the Ukrainian labor market to the level of education of employees]. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 4, 5–20. <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2021-4-5-20> [in Ukrainian].
- Sypchenko, O., Cherkashyna, L., & Haran, N. (2019). Formuvannia zahal'nykh kompetentnosti maibutnykh vykladachiv zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii v osvitiomu seredovyschi ZVO [Developing future lecturers' general competences by means of innovative technologies in the educational environment of HEI]. In: L. Havrylova (Ed.), *Profesionalizm pedahoha v umovakh osvitynykh innovatsii* [Professionalism of the teacher in the context of educational innovation]: kolektyvna monohrafiia. Hameln: InterGING. 180–194. <https://doi.org/10.19221/978-3-946407-06-5> [in Ukrainian].

Отримано / Received: 09.07.2025.
Прорецензовано / Revised: 12.08.2025.
Схвалено до друку / Accepted: 15.09.2025.
Опубліковано / Published: 31.12.2025.

АВТОРСЬКІ ДЕКЛАРАЦІЇ

Етична політика

Автор(и) підтверджує(ють), що під час підготовки та подання статті було дотримано положень Етичної політики журналу, а також загальноприйнятих принципів академічної доброчесності відповідно до рекомендацій COPE (Committee on Publication Ethics).

Політика конфлікту інтересів

Автор(и) заявляє(ють), що не має(ють) жодного фактичного чи потенційного конфлікту інтересів, який міг би вплинути на результати, інтерпретацію або виклад матеріалів дослідження.